

ΠΥΛΩΝΑΣ II

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η κυπριακή οικονομία πέρασε μέσα από διαδοχικές κρίσεις τα τελευταία χρόνια: τη μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση και ακολούθως την κρίση λόγω της πανδημίας του κορονοϊού.

Η Κύπρος ανέκαμψε από τις κρίσεις χάρη στη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ευελιξία της οικονομίας της και την εργατικότητα του λαού της. Αλλά τα διαθρωτικά και κοινωνικά προβλήματα παραμένουν και γίνονται πιο επείγοντα.

Σε αυτό το πλαίσιο, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, οι σχέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, ο ρόλος των θεσμών και η κατανομή του εισοδήματος θα αλλάξουν. Χρειαζόμαστε τη διορατικότητα για να δράσουμε προληπτικά, για να διευκολύνουμε τις σωστές επενδύσεις, όσον αφορά την ποσότητα αλλά κυρίως την ποιότητα τους. Πρέπει να αυξήσουμε την παραγωγικότητα. Πρέπει να ενισχύσουμε το ρόλο των θεσμών μας, όχι να τους βραχυκυκλώνουμε με διαφθορά και άλλες πολιτικές παρεμβάσεις. Χρειαζόμαστε περισσότερη διαφάνεια και περισσότερη λογοδοσία. Χρειαζόμαστε περισσότερη συμμετοχικότητα και λιγότερη εισοδηματική ανισότητα.

Η Μεταρρύθμιση της Οικονομίας είναι επίκαιρη όσο ποτέ προηγουμένως. Χρειαζόμαστε μια οικονομία βιώσιμη και ανθεκτική, ικανή να στηρίζει την πρόοδο για ολόκληρη την κοινωνία και να μειώνει τις ανισότητες. Στα δέκα χρόνια που πέρασαν δεν υπήρξε μακροπρόθεσμο όραμα για την οικονομία, μόνο ευκαιριακές παρεμβάσεις.

Το σθεναρό πλαίσιο χρηματοδοτικής στήριξης που προσέφερε η Ευρωπαϊκή Ένωση για να γίνουν οι αλλαγές δεν αξιοποιήθηκε έγκαιρα και στον βαθμό που έπρεπε. Οι αριθμοί μιλούν. Η οικονομία συρρικνώθηκε κατά περίπου 11% σωρευτικά κατά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2012-14, και ανέκαμψε κατά μέσο όρο με ρυθμό 5.4% ετησίως το 2015-19. Η οικονομία μειώθηκε ξανά, κατά 4.4% το 2020 λόγω την πανδημίας. Η ανάκαμψη το 2021-22 ήταν ισχυρότερη με ποσοστό άνω του 6%. Η οικονομία αναδιαρθρώθηκε, οι τράπεζες ανακεφαλαιοποιήθηκαν και ο ιδιωτικός τομέας ανέκαμψε. Όμως, από την κρίση έως την ανάκαμψη, η οικονομία μας έλαβε μια πρωτοφανή σε έκταση στήριξη, διαφόρων μορφών και τύπων, άνω των €30 δισεκατομμυρίων. Αυτό το ποσό αφορούσε κούρεμα καταθέσεων, πώληση περιουσιακών στοιχείων, και αύξηση δημοσίου χρέους.

Ο κύριος όγκος της οικονομικής δραστηριότητας στηρίχθηκε στον τουρισμό και στον κατασκευαστικό τομέα. Η οικονομία των «πύργων και των διαβατηρίων» προσέφερε μεγάλα ωφελήματα μόνο σε μεμονωμένα συμφέροντα. Πίσω της άφησε τεράστια ζημιά εξαιτίας της δυσφήμισης της Κύπρου ως επενδυτικού κέντρου, της αύξησης των ενοικίων και της τιμής της στέγασης. Η συνεισφορά του λεγομένου Επενδυτικού Προγράμματος έναντι Πολιτογραφήσεων στην πραγματική ανάπτυξη ήταν περιορισμένη και αποτέλεσε το «όχημα» για διαφθορά και διαπλοκή.

Άλλοι τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας, που στηρίζονται στην γνώση, την τεχνολογία και τις νέες δεξιότητες των νέων μας, παραμελήθηκαν. Το κοινωνικό οικοδόμημα έμεινε ημιτελές για τις ευάλωτες ομάδες, τους νέους και τους χαμηλοσυνταξιούχους. Η Κύπρος καλείται να διαχειριστεί το μέλλον με αποφασιστικότητα και με συγκεκριμένη κατεύθυνση, για αποτελεσματική, παραγωγική και συμμετοχική, και κοινωνικά δίκαιη οικονομία.

Χρειαζόμαστε:

- **Συγκροτημένο σχέδιο μακράς πνοής.**
- **Ορθολογιστικές οικονομικές αποφάσεις, απαλλαγμένες από τη διαφθορά και την εξυπηρέτηση πελατειακών σχέσεων.**
- **Καθαρή στόχευση την Συμμετοχική, Πράσινη, Βιώσιμη**

Οικονομία.

- Οι πιο σημαντικές προκλήσεις παραμένουν μπροστά μας:
 - ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας
 - αποτελεσματικές και αποδοτικές επενδύσεις με μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας
 - αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού μας δίνοντας του αξιόλογες επιλογές εργασίας
 - μείωση των ανισοτήτων
 - προσαρμογή της παιδείας προς υποβοήθηση της οικονομίας

- πράσινη ενεργειακή μετάβαση, ψηφιακός μετασχηματισμός

Όλα όσα συνθέτουν ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης και κοινωνικής δικαιοσύνης είναι το ζητούμενο.

Οικονομία με Κοινωνική Δικαιοσύνη

Οι εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία, οι επιπτώσεις από την πανδημία και η κατολίσθηση του κράτους της «αρπαχτής» δείχνουν ότι δεν είναι αυτός ο τρόπος για να προχωρήσουμε.

Προτείνω τη διαμόρφωση ενός **νέου μοντέλου συμμετοχικής οικονομικής ανάπτυξης με αποδοτικές επενδύσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, όπου διασφαλίζεται η κοινωνική στήριξη των πιο ευάλωτων συμπολιτών μας. Είναι ευθύνη μας να προσφέρουμε ένα αξιοπρεπή βιοτικό επίπεδο σε όλους τους πολίτες αυτού του κράτους.**

Σε αυτή την προσπάθεια ο ρόλος του **κράτους** είναι καθοριστικός:

- Να διαμορφώνει το κανονιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο να μπορεί να αναπτυχθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία.
- Να εποπτεύει την σωστή εφαρμογή των κανόνων.
- Να επενδύει σε φυσικές και τεχνολογικές υποδομές.
- Να ακολουθεί πολιτικές που να μειώνουν τις ανισότητες και να προωθούν την κοινωνική δικαιοσύνη.

Χρειαζόμαστε ένα **Επιτελικό Κράτος μακριά από τη διαφθορά** που να διευκολύνει την ανάπτυξη, διασφαλίζοντας ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον και τον καθορισμό στρατηγικής για προσέλκυση επενδύσεων.

ΤΙ ΠΡΟΤΕΙΝΩ

1. ΝΕΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ – ΣΤΗΡΙΞΗ – ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

1.1 **Ανασυγκρότηση και διαφοροποίηση της βάσης της οικονομίας** με την προώθηση των τομέων ανάπτυξης που προσφέρουν παραγωγική απασχόληση στις νέες και νέους μας, καθώς και στήριξη της επιχειρηματικής καινοτομίας με φιλικές προς το

περιβάλλον επενδύσεις.

1.2 Προσέλκυση επενδύσεων σε γνωσιοκεντρικούς και καινοτόμους τομείς που έχουν μεγαλύτερο πολλαπλασιαστική ανάπτυξης:

- Δεν αρκεί να εγγράφεις και να φιλοξενείς μια εταιρεία και το ξένο προσωπικό της. Ο στόχος είναι αυτή η εταιρεία να έχει προσωπικό που να παράγει στην Κύπρο προϊόντα τεχνολογίας και καινοτομίας, αλλά και να εργοδοτεί ντόπιο προσωπικό για τη μεταφορά γνώσης.
- Για να αναστρέψουμε το διεθνές κλίμα, πρέπει να αποδείξουμε στους σοβαρούς επενδυτές ότι είμαστε αξιόπιστος επενδυτικός προορισμός.
- Η Κύπρος πρέπει να προσφέρει ένα διάφανο και υψηλών προδιαγραφών σχέδιο προσέλκυσης επενδύσεων στους τομείς που έχουμε ήδη επιδόσεις όπως ο τουρισμός, η κατασκευή φαρμάκων η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και η Ναυτιλία.
- Παράλληλα, πρέπει να στραφούμε στις εταιρείες τεχνολογίας προσφέροντας κίνητρα εγκατάστασης, αξιοποίησης των υποδομών υπηρεσιών και φιλοξενίας, ταυτόχρονα με τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον νεανικό πληθυσμό μας και σε υποστηρικτικές υπηρεσίες.
- Προς ενίσχυση των εν λόγω κλάδων, το κράτος θα πρέπει να επενδύσει σε υποδομές και εκπαίδευση, που θα ενισχύσουν την παραγωγική δυνατότητα της Κυπριακής οικονομίας και θα αναβαθμίσουν το βιοτικό επίπεδο.

1.3 Μια ισχυρή οικονομία θα δώσει τη δυνατότητα στο κράτος να διασφαλίσει ένα ψηλό βιοτικό επίπεδο για όλους τους πολίτες του, επενδύοντας την κοινωνική συνοχή, στη στήριξη των ευάλωτων και στην προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες.

1.4 Θα χρειαστούμε μια πυξίδα για να μπορούμε να παρακολουθούμε τον δρόμο που χαράσσουμε για την οικονομία. Σε αυτό οι διεθνείς δείκτες για την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα είναι ιδιαίτερα σημαντικοί. Μαζί με αυτούς και ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης που αποτελεί μέσο αξιολόγησης της κοινωνικής προόδου.

2. ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΙΒΕΙΑ

2.1 Το πρώτιστο ζήτημα, το οποίο ανησυχεί τον κόσμο, είναι η ακρίβεια, που δημιουργείται κατά κύριο λόγο από την αυξημένη τιμή των καυσίμων και της ενέργειας. Οφείλουμε να σημειώσουμε πως – για το 1/3 της τιμής που πληρώνουμε στους λογαριασμούς του ρεύματος – δεν ευθύνονται

εξωγενείς παράγοντες (όπως λ.χ. ο πόλεμος στην Ουκρανία και στο γειτονικό μας Ισραήλ και Παλαιστίνη) αλλά το πρόστιμο που μας έχει επιβάλει η ΕΕ για τη μη συμμόρφωση της κυβέρνησης του Νίκου Αναστασιάδη με τους περιβαλλοντικούς στόχους που έθεσε η ΕΕ. Η ολιγωρία αυτής της κυβέρνησης στο να προωθήσει τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας κοστίζει τόσο στην οικονομία, όσο και στις τσέπες των πολιτών.

2.2 Για την άμεση καταπολέμηση της ακρίβειας και τη στήριξη των καταναλωτών, προτείνω:

- Αξιοποίηση των αυξημένων φορολογικών εσόδων που εισπράττει το κράτος λόγω πληθωρισμού για την στήριξη ευάλωτων ομάδων.
- Έκτακτη φορολογία πάνω στα απρόσμενα αυξημένα κέρδη των προμηθευτών ενέργειας, όπως έχει γίνει σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.
- Μείωση του ΦΠΑ που επιβάλλεται στους λογαριασμούς του ρεύματος.

2.3 **Μακροπρόθεσμα πρέπει να δημιουργήσουμε τις υποδομές για τη χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ).** Ακόμη, η κυβέρνηση οφείλει να εγκαταστήσει φωτοβολταϊκά στα δημόσια κτίρια και να επεκτείνει τα σχέδια επιδότησης για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών από ιδιώτες. Οι πόροι για αυτή την πολιτική μπορούν να αντληθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ, το οποίο στηρίζει τέτοιες πρωτοβουλίες (Βλ. Πρόγραμμα Διακυβέρνησης - Μια Κύπρος και Πράσινη).

3. ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ / ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

3.1 Το θέμα των συντάξεων πρέπει να αντιμετωπιστεί στο σύνολο του και όχι αποσπασματικά. Χρειάζεται επαναξιολόγηση των δυνατοτήτων του Ταμείου τόσο από πλευράς παροχής συντάξεων όσο και από πλευράς συνεισφορών. Χρειάζονται τολμηρές μεταρρυθμίσεις.

3.2 **Δημιουργία ανεξάρτητου φορέα για να διαχειρίζεται το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων:** Το παρόν σύστημα, στο οποίο όλα τα έσοδα του Ταμείου απορροφώνται με μηδέν κόστος από την κυβέρνηση (υπό τη μορφή δανείου χωρίς να πληρώνει επιτόκιο), πρέπει να σταματήσει και να ακολουθηθούν οι συστάσεις της Διεθνούς Τράπεζας με σκοπό την αυτονομία της διαχείρισης του Ταμείου.

3.3 Επαναξιολόγηση του πέναλτι του 12% στις περιπτώσεις που κάποιος επιλέγει να συνταξιοδοτηθεί στα 63 έτη. Ειδικότερα κατάργηση:

- (1) Για συγκεκριμένα επαγγέλματα, τα οποία μπορούν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των εργαζομένων και επηρεάζουν δυσανάλογα την ικανότητα κάποιου να δουλέψει σε μεγαλύτερη ηλικία και
- (2) Για άτομα που μπαίνουν στην αγορά εργασίας και συνεισφέρουν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων από πολύ νεαρή ηλικία (και άρα έχουν ήδη συνεισφέρει με πληρωμές στο Ταμείο το δικό τους μερίδιο).

4. ΕΚΠΟΙΗΣΕΙΣ

- 4.1 Οι πολιτικές προτάσεις για τις εκποιήσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πως η στέγαση αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα, καθώς επίσης πως δεν πρέπει να αφεθούν οι στρατηγικοί κακοπληρωτές να εκμεταλλεύονται την κοινωνική πολιτική του κράτους.
- 4.2 Οι συνεχείς αναβολές της εφαρμογής των νομοσχεδίων που ψηφίστηκαν από τη Βουλή στο πρόσφατο παρελθόν δεν αποτελούν λύση στο πρόβλημα. Απλά παρατείνουν μια προβληματική κατάσταση και σπρώχνουν το πρόβλημα κάτω από το χαλί.
- 4.3 **Σχέδιο Ενοίκιο αντί Δόσης:** Με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μπορούμε να διασφαλίσουμε πως οι δανειολήπτες θα μπορέσουν να αποπληρώσουν το δάνειο τους.
- 4.4 **Ασφαλιστικές δικλίδες για αποτροπή της εκποίησης της πρώτης κατοικίας:** Κατόπιν διαβούλευσης, μπορούμε να εισάξουμε περαιτέρω ασφαλιστικές δικλίδες για την αποτροπή εκποιήσεων πρώτων κατοικιών για όλους όσους, λόγω κάποιων παροδικών οικονομικών δυσκολιών, δεν μπορούν να αποπληρώσουν το δάνειο τους. Οι δικλίδες θα ισχύουν μόνο για κατοικίες χαμηλού κόστους για να προστατευθούν οι πραγματικά ευάλωτοι συμπολίτες μας.

5. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

- 5.1 Μια ευημερούσα κοινωνία δεν μπορεί να αγνοεί τις κοινωνικές ανισότητες. Τις διαπιστώνει ο κάθε πολίτης:

- Ανεπαρκείς μισθοί και έλλειψη ευκαιριών εργοδότησης για τους νέους
- Ανισότητες στις αμοιβές γυναικών και ανδρών για ίσης αξίας εργασία.
- Διακρίσεις σε βάρος πολιτών, ανθρώπων με αναπηρία και κοινωνικό αποκλεισμό.
- Υστέρηση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στην τεχνολογία.
- Ελλείμματα σε εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό.
- Απουσία παραγωγικών επενδύσεων που να προφέρουν ουσιαστικές θέσεις εργασίας στον πληθυσμό.
- Μη κάλυψη πολλαπλών αναγκών του πληθυσμού και ευάλωτων ομάδων σε σχέση με την κοινωνική φροντίδα, και την υγεία.

5.2 **Το κράτος να επικεντρωθεί στον καθορισμό σύγχρονων κοινωνικών υποδομών για να εξασφαλίσει το βασικό δίκτυ στήριξης και προστασίας.**

5.3 **Η πρόνοια να ενισχύεται από την υγιή ανάπτυξη για να δημιουργεί δουλειές και νέες θέσεις εργασίας:**

- Τα επιδόματα μακροπρόθεσμα δεν προστατεύουν τους ανέργους, τους νέους και τις ευάλωτες ομάδες. Πρέπει, παράλληλα, να συνοδεύονται με πολιτικές πρόσβασης και επανένταξης στην εργασία και την ενεργό κοινωνία.
- Συμμετοχή ανέργων σε προγράμματα επανακατάρτισης που θα καλύπτουν όλους τους επηρεαζόμενους. Κανείς να μην μένει χωρίς ευκαιρίες και δυνατότητες για απασχόληση και επανένταξη στην κοινωνία.

5.4 **Παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις για να δημιουργήσουν προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.** Η συμμετοχή των νέων σε αυτά τα προγράμματα θα τους προσφέρει καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

6. ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΜΙΣΘΟΥ

6.1 **Προσαρμογή του κατώτατου μισθού και θεσμοθετημένη επικαιροποίηση του ώστε να προσαρμόζεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες:**

- Ο καθορισμός Εθνικού Κατώτατου Μισθού είναι ένα βήμα προς τα εμπρός για να υπάρξει ένα δίκτυ προστασίας για τους χαμηλά αμειβόμενους και τους νεοεισερχομένους στην εργασία.
- Νομοθέτηση υποχρέωσης ούτως ώστε όλες οι εργασιακές συμβάσεις που προνοούν αμοιβή με τον κατώτατο μισθό να αναπροσαρμόζονται αναλόγως του πληθωρισμού, για να μην πλήττεται η αγοραστική δυνατότητα των χαμηλά αμειβόμενων εργαζόμενων (Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή – «ΑΤΑ»).
- Το κράτος να εποπτεύει το ρυθμιστικό πλαίσιο στη συνέχεια, ώστε να αποφευχθούν αυθαιρεσίες σε βάρος των εργαζομένων και να δουλέψει ο «Μηχανισμός Αναπροσαρμογής».
- **Κατώτατη Εθνική Σύνταξη:** Εκσυγχρονισμός του συνταξιοδοτικού συστήματος με βασικό άξονα τη θεσμοθέτηση της επαγγελματικής σύνταξης στον ιδιωτικό τομέα. Βασική αρχή, όλοι οι πολίτες να απολαμβάνουν επαρκείς συντάξεις, με τον καθορισμό Κατώτατης Εθνικής Σύνταξης.

7. ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- 7.1 Η απόκτηση κατοικίας ή διαμερίσματος ή ακόμα και η ενοικίαση εξελίχθηκαν σε οξύτατο πρόβλημα. Οι τιμές εκτινάχθηκαν στα ύψη λόγω της πολιτικής των «πύργων και των διαβατηρίων». Ορισμένοι έλαβαν υπερβολικά κίνητρα και δημιούργησαν κέρδη στρεβλώνοντας την αγορά, την προσφορά και τη ζήτηση, χωρίς ουσιαστικά αντισταθμιστικά μέτρα για τον υπόλοιπο πληθυσμό.
- 7.2 Όραμα μας ο σχεδιασμός ενός εκτενούς στεγαστικού προγράμματος που να προσφέρει ποιοτική και φθηνή κατοικία και ενοίκιο στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και ειδικά τα νέα ζευγάρια.
- 7.3 **Η πολεοδομική ανάπτυξη πρέπει να συνδυαστεί με την στεγαστική πολιτική με κανόνες και να λαμβάνουν υπόψιν τις οικονομικές επιπτώσεις στα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα.**
- 7.4 **Προτείνω τα ακόλουθα μέτρα και αντισταθμίσματα στη στεγαστική πολιτική:**
- Φορολογικά κίνητρα προς κατασκευαστές για χαμηλού κόστους πρώτες κατοικίες. Ο απώτερος στόχος είναι η αύξηση της προσφοράς για αγορά ή ενοικίαση κατοικίας με προδιαγραφές για νεαρά ζευγάρια και για τις

ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Οι κατοικίες θα πρέπει να πληρούν περιβαλλοντικά κριτήρια (βλ. «Μια Κύπρος και Πράσινη»).

- Αξιοποίηση κυβερνητικής γης και περιουσίας για κατασκευή τέτοιων κατοικιών.
- Στοχευμένα κίνητρα για την αξιοποίηση των πέραν των 50.000 μη χρησιμοποιούμενων κατοικιών σε περιοχές όπου υπάρχει μεγάλη ζήτηση.
- **Οι Ημικρατικοί Οργανισμοί, που στο παρελθόν είχαν αυτή την αποστολή, να προσαρμοστούν στα σύγχρονα δεδομένα και ανάγκες, συνεργαζόμενοι με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και άλλους φορείς για να κάνουν σωστή και έγκαιρη διάγνωση των στρεβλώσεων στην αγορά και να συντονίζουν τις δράσεις των σχετικών κοινωνικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της στέγασης.**

7.5 Σε σχέση ειδικά με τα ενοίκια, περαιτέρω προτείνω:

- Βραχυπρόθεσμα να επιτραπεί η πολλαπλή χρήση κατάλληλων κτιρίων για την προσωρινή φιλοξενία φοιτητών σε χαμηλή τιμή.
- Δημιουργία φοιτητικών εστιών με αγορά υπηρεσιών από το κράτος για κάλυψη των αναγκών των φοιτητών.
- Επιδότηση ενοικίου βασισμένη σε εισοδηματικά κριτήρια

8. ΚΟΚΚΙΝΑ ΔΑΝΕΙΑ – ΚΟΥΡΕΜΕΝΟΙ

Το πρόβλημα των Κόκκινων Δανείων παραμένει ανοικτό 10 χρόνια μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση, παρά τις επώδυνες πολιτικές που εφαρμόστηκαν με το κούρεμα καταθέσεων και τον Συνεργατισμό.

ΠΡΟΤΕΙΝΩ:

8.1 Επαναδιορισμό της Επιτροπής του Ταμείου Αλληλεγγύης (ΤΑ) και στελέχωση από άτομα που να μπορούν να δουλέψουν αποτελεσματικά για την διεκπεραίωση του έργου της.

8.2 Έκδοση Κρατικού Ομολόγου με εξασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων του ΤΑ

με στόχο την άμεση εκταμίευση προς τους δικαιούχους του Ταμείου.

8.3 Τακτική προκοδότηση του ΤΑ, αναλόγως των δυνατοτήτων της δημοσιονομικής πολιτικής της Κυβέρνησης.

8.4 Δέσμευση για έρευνα σε ό,τι αφορά την διαχείριση των εναπομεινάντων περιουσιακών στοιχείων της Λαϊκής και τις ευθύνες για την απώλεια του 75% της αξίας τους κατά την περίοδο της διαχείρισης από την Αρχή Εξυγίανσης.

8.5 Δέσμευση για άνοιγμα του φακέλου της Λαϊκής για εξακρίβωση του τι πραγματικά συνέβη αναφορικά με την χρεωκοπία και διάλυση της τράπεζας αυτής.

9. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι διαδοχικές κρίσεις και η πανδημία επιβεβαίωσαν την σημασία της διασφάλισης υγιών δημοσίων οικονομικών σε περιόδους θετικού οικονομικού κύκλου και την προνοητικότητα που χρειάζεται όταν υπάρχει παγκόσμια ύφεση. Για να εξασφαλιστεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσιονομικών χρειάζεται όραμα και σαφείς προτεραιότητες που αξιοποιούν τις κατευθύνσεις που δίνει η ΕΕ για βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Ενώ οι κοινωνικές ανισότητες παραμένουν, η Κύπρος υστερεί στο νευραλγικό τομέα της χρηματοδότησης καινοτόμων έργων. Στρατηγικές και σχέδια έμειναν τόσο καιρό στα χαρτιά και δεν υλοποιούνται. Η χρηματοδότηση διοχετεύεται σχεδόν αποκλειστικά σε βραχυχρόνιου χαρακτήρα κατασκευαστικά έργα. Η διάβρωση των κρατικών θεσμών για να εξυπηρετούν κομματικές προτεραιότητες υπέσκαψε τους σχεδιασμούς για τις μακροχρόνιες προτεραιότητες της Κυπριακής κοινωνίας.

Η παρούσα οικονομική συγκυρία απαιτεί στοχευμένες επενδύσεις για να αυξηθεί η παραγωγικότητα της κυπριακής οικονομίας και να θέσουμε τα θεμέλια για αλλαγή του μοντέλου ανάπτυξης:

9.1 Η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να είναι στηριγμένη σε σύγχρονους θεσμούς διαλόγου, τεκμηριωμένες αποφάσεις και ενημερωμένη κοινή γνώμη για ορθολογική διαμόρφωση πολιτικής, εστιασμένη στην μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης για την διαφοροποίηση της βάσης της οικονομίας, με προτεραιότητα τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την προώθηση τομέων με υψηλή προστιθέμενη αξία που να προσφέρουν απασχόληση στις νέες και νέους μας.

- 9.2 **Αναβάθμιση της ψηφιακής υποδομής** – προώθηση υψηλής ταχύτητας διαδικτυακή κάλυψη για όλη την Κύπρο, περιλαμβανομένης και της υπαίθρου για προσέλκυση επιχειρήσεων και επενδύσεων υψηλής εμβέλειας.
- 9.3 **Ανάπτυξη του πλαισίου 1 Stop Shop για προσέλκυση επενδύσεων**, αδειοδότηση και αποτελεσματική εποπτεία του συστήματος.
- 9.4 **Στήριξη των επενδύσεων στον επιτυχημένο τομέα των φαρμακευτικών εταιριών** για γενόσημα φάρμακα και στον τομέα των ιατρικών υπηρεσιών, παράλληλα με την δημιουργία του δημοσίου Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου.
- 9.5 **Παραχώρηση κινήτρων για κυπριακές, ευρωπαϊκές και ξένες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καινοτομίας και των ΑΠΕ** με πραγματική παρουσία και δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Κύπρο.
- 9.6 **Συνεργασία με τα Πανεπιστήμια της Κύπρου για να καταστεί εφικτός ο στόχος δημιουργίας του Επιστημονικού Τεχνολογικού Πάρκου.**
- 9.7 **Δημιουργία ειδικού σχεδίου για ενθάρρυνση ατόμων με υψηλή τεχνογνωσία και εκπαίδευση** – ψηφιακοί νομάδες για να εγκατασταθούν και να δραστηριοποιηθούν από την Κύπρο.
- 9.8 **Παραχώρηση κινήτρων για συγχωνεύσεις, ούτως ώστε να ενθαρρυνθεί η δημιουργία βιώσιμων οικονομικών οντοτήτων.**
- 9.9 **Προώθηση του Κυκλικού Μοντέλου Ανάπτυξης** – με νομοθετική κατοχύρωση της υποχρεωτικής επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης (Βλ. Μια Κύπρος και Πράσινη).
- 9.10 **Σύμπραξη των επιχειρηματικών μονάδων με τα ακαδημαϊκά ιδρύματα** για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και προϊόντων διεθνούς πατέντας.
- 9.11 **Αναδιοργάνωση του πρωτογενούς τομέα** – της γεωργίας και της κτηνοτροφίας - για την αναζωογόνηση της υπαίθρου, την δημιουργία βιώσιμων μονάδων μεταποίησης προϊόντων και την παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων, βιολογικών προϊόντων και προϊόντων ονομασίας και γεωγραφικής προέλευσης, όπως το χαλούμι.

10. ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

- 10.1 Οι τράπεζες και ο χρηματοπιστωτικός τομέας έχουν πάντα ένα ουσιώδη ρόλο στην ανάπτυξη. Με την συμπαράσταση του κράτους οι τράπεζες να εισαγάγουν χρηματοδοτικά εργαλεία που να ενισχύουν την καινοτομία και νέες επιχειρήσεις με ενίσχυση των επιχειρηματικών προγραμμάτων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ (2021 – 27) και τον εθνικό προϋπολογισμό.
- 10.2 **Αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και χρηματοδοτικών πόρων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για διαχείριση του επιχειρηματικού ρίσκου.** Η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων είναι στα χέρια μας. Οι προϋποθέσεις που τέθηκαν από την ΕΕ για εκταμίευση κονδυλίων δεν αφορούν μόνο ένα πλέγμα νομοθεσιών και διαδικασιών για την μεταρρύθμιση. Αφορούν την αξιοπιστία, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την εποπτεία των μεταρρυθμίσεων αυτών για μεγιστοποίηση των ωφελημάτων και απορρόφηση των χρηματοδοτήσεων.

11. ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι το μέσο για την μετάβαση στην νέα εποχή των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων. Αφορά την ψηφιακή διείσδυση, χρήση και επέκταση των τεχνολογιών στο κράτος, τις επιχειρήσεις και στους πολίτες. Η μετάβαση θα επιτευχθεί με προμετωπίδα την εφαρμογή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης από το κράτος και τις δημόσιες υπηρεσίες.

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της ψηφιοποίησης πρέπει να προβλεφθεί για να αποτρέψει τους αποκλεισμούς. Πρέπει να επενδύσουμε στην στήριξη των επιχειρήσεων και την εκπαίδευση των εργαζομένων για μια δίκαιη μετάβαση.

Το μεγάλο έργο της ψηφιακής μετάβασης θα πάρει χρόνο και θα περάσει από διάφορα στάδια. Η εξέλιξή του όμως εξαρτάται από τη δική μας απόφαση να αλλάξουμε. Χρειαζόμαστε:

- 11.1 Άμεση απλοποίηση διαδικασιών εξυπηρέτησης με δυνατότητα υποβολής αιτήσεων και ερωτημάτων για άμεσες απαντήσεις, στην επικοινωνία με δημόσιους λειτουργούς μέσω email, ή και με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης.
- 11.2 Εκπόνηση εξειδικευμένων προγραμμάτων απόκτησης δεξιοτήτων στη χρήση της νέας τεχνολογίας από τους δημοσίους υπαλλήλους και τους άλλους εργαζόμενους.
- 11.3 Ανάπτυξη της ηλεκτρονικής εργασίας από το σπίτι όπου οι συνθήκες το απαιτούν.

- 11.4 Εκτενή καθιέρωση τηλεδιασκέψεων για κατάργηση των αποστάσεων και της ταλαιπωρίας στους δρόμους με καθιέρωση των εξ αποστάσεως συναντήσεων - τηλεδιασκέψεων.
- 11.5 Στήριξη της αγοράς για υιοθέτηση των κατά παραγγελία υπηρεσιών και τις κατασκευές (on demand).
- 11.6 Η πρόσβαση σε φθινό και γρήγορο διαδίκτυο συνιστά νέο Κοινωνικό Δικαίωμα και θα πρέπει να κατοχυρωθεί για όλους τους πολίτες νομοθετικά. Χρειάζονται μέτρα στήριξης βασισμένα σε καθορισμένα κριτήρια για τους νέους, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τους ανέργους και όσους επηρεάζονται από τον ψηφιακό αναλφαβητισμό.

Αυτό θα γίνει με:

- Την δωρεάν πρόσβαση στο διαδίκτυο σε όλους τους δημόσιους χώρους.
- Την δωρεάν παροχή γρήγορου διαδικτύου στους νέους 15 - 29 ετών και για άτομα τρίτης ηλικίας με εισοδηματικά κριτήρια
- Την οργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης επαγγελματιών και δια βίου μάθησης όλου του πληθυσμού στις ψηφιακές δεξιότητες και την πιστοποίηση των δεξιοτήτων αυτών.
- Την κατοχύρωση των ψηφιακών δικαιωμάτων των πολιτών και των επιχειρήσεων και την χρήση τους με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα.

12. ΗΜΙΚΡΑΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ («ΗΟ»)

Οι Ημικρατικοί Οργανισμοί συνεισφέρουν στους τομείς της ανάπτυξης, της παραγωγής και της κοινωνίας.

Διατηρούμε το δημόσιο χαρακτήρα τους, αλλά εκσυγχρονίζουμε μορφές οργάνωσης και διοίκησης τους για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νέας εποχής.

- 12.1 **Αλλαγή της νομοθεσίας για τον διορισμό των Προέδρων των Διοικητικών Συμβουλίων των Ημικρατικών Οργανισμών.** Τα πρόσωπα που διορίζονται από τον

Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τη θέση του Προέδρου στους ΗΟ να επιλέγονται από Γνωμοδοτικό Συμβούλιο κατά το πρότυπο της Αρχής κατά της Διαφθοράς και να περνούν για ακρόαση και παρουσίαση του προγράμματος τους ενώπιον της Επιτροπής της Βουλής, στην οποία ανήκει ο ΗΟ. Το νέο σύστημα διορισμού θα δώσει περισσότερη αξιοπιστία στο σύστημα, συλλογικότητα, εποπτεία και λογοδοσία.

- 12.2 **Η επιλογή των υπολοίπων μελών των ΔΣ των ΗΟ να προκύπτει μέσα από μια διαδικασία που να εκφράζει μια ευρεία αντιπροσώπευση της κοινωνίας μας:** από ακαδημαϊκούς, από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και από τεχνοκράτες με εξειδικευμένη γνώση.
- 12.3 **Συστηματική αξιολόγηση των υπαλλήλων με μόνα κριτήρια την ικανότητα και την αξία.** Η πολιτική του «όλοι εξάιρετοι» μάς αφήνει στο περιθώριο και αδικεί τους ικανότερους. Αναλόγως των επιδόσεων, θα καθορίζεται και η επαγγελματική ανέλιξη των υπαλλήλων.
- 12.4 Κάθε Πρόεδρος ΗΟ έχει προσωπική ευθύνη να παρακολουθεί τις οδηγίες και γενικότερα τις πολιτικές της ΕΕ και να εποπτεύει τους ρυθμούς προσαρμογής του ΗΟ που προεδρεύει σε αυτές.
- 12.5 Οι ΗΟ έχουν ευθύνη να διασφαλίσουν την μετάβαση τους στην ψηφιακή εποχή, με ηλεκτρονική επικοινωνία με τον πολίτη (αιτήματα, αλληλογραφία, υπογραφές) και με λογοδοσία για το έργο τους.
- 12.6 Η ανεξαρτησία των οργανισμών αυτών από την εκάστοτε κυβέρνηση και από τα κομματικά συμφέροντα πρέπει να διασφαλίζεται.

13. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΜΑΣ ΠΑΡΕΧΕΙ Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ενεργή συμμετοχή της Κύπρου στην ΕΕ στην «πρώτη ταχύτητα» θα φέρει τον πραγματικό εξευρωπαϊσμό μας.

- Με ικανότητα να συμβάλλει σε προωθημένα σχήματα συνεργασίας με τους Ευρωπαίους εταίρους μας.
- Με την αξιοποίηση της συμμετοχής μας στην ΕΕ βάζουμε στόχους για αναβάθμιση της Κύπρου στην κατηγορία των πιο προηγμένων κρατών μελών για την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς μας, βιώσιμη οικονομία και ομαλή λειτουργία της αγοράς, τόνωση της επιχειρηματικότητας σε νέους τομείς υπηρεσιών και τεχνολογιών, προσέλκυση επενδύσεων σε ένα ελκυστικό περιβάλλον με ποιότητα

ζωής και κοινωνική συνοχή.

Αυτό θα γίνει με:

- 13.1 Ευθυγράμμιση με ουσιαστική παρουσία, σύμπλευση με τα ευρωπαϊκά συμφέροντα και παραγωγική συμβολή στις μεγάλες ευρωπαϊκές πολιτικές.
- 13.2 Υποστήριξη της εμπάθυνσης και της περαιτέρω διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων της ΕΕ για την αντιμετώπιση των υπερεθνικών προκλήσεων. Βαθύτερη οικονομική ολοκλήρωση, μείωση του οικονομικού χάσματος ανάμεσα στις πλούσιες και φτωχές χώρες και περιοχές, σύγκλιση των οικονομιών.
- 13.3 Ανάληψη ενός εξωστρεφούς ρόλου για να γίνει η Κύπρος ένα αξιόπιστο κράτος - μέλος της ΕΕ στην ευρωμεσογειακή λεκάνη.
- 13.4 Δίκτυα συνεργασίας της Κύπρου στη Μέση Ανατολή και την Βόρεια Αφρική για πρόσβαση σε υπηρεσίες, τεχνολογίες και επενδύσεις.
- 13.5 Σχεδιασμός και εκτέλεση μιας τέτοιας στρατηγικής ώστε να διαπερνά οριζόντια την κυβερνητική πολιτική.
- 13.6 Κινητοποίηση του προσωπικού μας από τις δημόσιες υπηρεσίες για την αποτελεσματική εκπροσώπηση στα ευρωπαϊκά όργανα και ταυτόχρονα να εποπτεύει την εφαρμογή των ευρωπαϊκών πολιτικών εντός Κύπρου.
- 13.7 Με έγκαιρη προεργασία, η Κύπρος να διεκδικήσει την φιλοξενία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού ή υπηρεσίας που προάγει τα συμφέροντα της ΕΕ και οικοδομεί γέφυρες συνεργασίας στην περιοχή μας.

14. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η αποτελεσματική εξυπηρέτηση από την κρατική μηχανή μπορεί να υποστηρίξει τις πρωτοβουλίες του επιχειρηματικού κόσμου και να στηρίξει την ανάπτυξη ιδιωτικών πρωτοβουλιών:

- 14.1 **Χρειαζόμαστε την κρατική μηχανή προσανατολισμένη στη χρηστή διοίκηση** για την εξυπηρέτηση των πολιτών.
- 14.2 **Αποκέντρωση της διοικητικής δομής** για λήψη αποφάσεων στο κατώτερο δυνατό επίπεδο ώστε να καταργηθούν συγκεντρωτικές δομές και ανελαστικές διαδικασίες που χρονολογούνται από την περίοδο της Αγγλοκρατίας.

- 14.3 **Η λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας να αφεθεί απερίσπαστη από υπουργικές παρεμβάσεις.**
- 14.4 **Ανάθεση αρμοδιοτήτων και ευθυνών στους δημόσιους λειτουργούς στην εκτέλεση του έργου τους.** Να λαμβάνουν γρήγορα υπεύθυνες αποφάσεις για να ανταποκριθούν στους νέους ρυθμούς που επιβάλλει η καθημερινότητα.
- 14.5 **Απλούστευση των διαδικασιών.** Κινητήρια δύναμη είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους, η μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης και η απλοποίηση των νόμων.
- 14.6 **Οι δημόσιοι λειτουργοί να έχουν πρόσβαση σε κοινή βάση δεδομένων (data warehouse) των πολιτών για την ταχεία εξυπηρέτησή τους,** χωρίς να χρειάζεται να τους παραπέμπουν από την μία υπηρεσία στην άλλη.
- 14.7 **Είναι ευθύνη του κράτους να αναπτύξει προγράμματα κατάρτισης των δημοσίων λειτουργών,** περιλαμβανομένων ψηφιακών δεξιοτήτων με τους πολίτες. Κάθε νόμος και κανονισμός να συνοδεύεται με επεξήγηση κατανοητή στους πολίτες στο πλαίσιο του δικαιώματός τους στην πληροφόρηση.
- 14.8 **Για την μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, η Κύπρος να ζητήσει τεχνική βοήθεια από την ΕΕ,** αξιοποιώντας βέλτιστες πρακτικές που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες, όπως είναι οι Σκανδιναβικές.

15. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

- 15.1 **Πρωώθηση βιώσιμου και ολόχρονου τουριστικού προϊόντος:** Ο τουρισμός ήταν πάντοτε και θα παραμείνει ένας παραγωγικός τομέας που συμβάλει στην συνεχή ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Χρειάζεται όμως μια αναπροσαρμογή της στρατηγικής μακριά από τον μαζικό τουρισμό και την επικέντρωση σε πιο ποιοτικό, μακρύτερης διάρκειας παραμονής και ολόχρονο τουρισμό, όχι μόνον για καθαρά οικονομικούς και ανταγωνιστικούς λόγους, αλλά και για περιβαλλοντικούς.
- 15.2 Εισηγούμαι περαιτέρω ανάπτυξη σε τρεις ειδικά τομείς πέραν από το μονολιθικό μοντέλο ήλιος –θάλασσα, που μπορούν να αποβούν σε σημαντικά οφέλη για την Κύπρο:
- **Ιατρικός τουρισμός:** Δημιουργία εξειδικευμένων μοντέρνων κέντρων

αποθεραπείας και αποκατάστασης που να στοχεύουν κυρίως σε άτομα της 3^{ης} ηλικίας.

- **Αθλητικός τουρισμός:** Ανάπτυξη τουριστικών μονάδων πλησίον αθλητικών εγκαταστάσεων για προπόνηση ξένων αθλητών κατά την διάρκεια όλου του έτους.
- **Πολιτιστικός τουρισμός:** Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών για περαιτέρω ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου.
- **Στήριξη ορεινών θέρετρων** και εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος με τον συνδυασμό βουνού – θάλασσας, περιλαμβανομένου του χειμερινού τουρισμού

16. ΝΑΥΤΙΛΙΑ

16.1 Η Κύπρος είναι μια διεθνής ναυτιλιακή δύναμη, 3η στην ΕΕ μετά τη Μάλτα και την Ελλάδα και 11^η διεθνώς σε εμπορικό στόλο με πλοία υπό κυπριακή σημαία. Ταυτόχρονα, η Κύπρος κατατάσσεται ως το μεγαλύτερο Κέντρο Πλοιοδιαχείρισης στην ΕΕ και 3-4 διεθνώς, με περίπου 2500 ποντοπόρα πλοία να τυγχάνουν ελέγχου από ναυτιλιακές εταιρείες στην Κύπρο. Ο ευρύτερος τομέας της Ναυτιλίας απασχολεί στην Κύπρο, γύρω στις 9 χιλιάδες υψηλά καταρτισμένους και αμειβομένους υπαλλήλους στη ξηρά και 55 χιλιάδες ναυτικούς διαφόρων εθνικοτήτων.

16.2 Η Κυπριακή Ναυτιλία έχει σημαντική συμβολή στην οικονομία που φθάνει στο 7% του ΑΕΠ και στηρίζει την στρατηγική της Κύπρου για διαφοροποίηση του αναπτυξιακού μοντέλου της.

16.3 Η Κυπριακή Ναυτιλία έχει σημαντικές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης:

- Με προσήλωση στην ποιότητα των ναυτιλιακών υπηρεσιών, την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών κανονισμών, τους ελέγχους στα λιμάνια και τα πλοία.
- Με την ισχυρή διεθνή παρουσία στα κέντρα λήψης αποφάσεων στην ΕΕ και στον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό.
- Με πρόβλεψη των αναγκών για προσέλκυση περισσότερων ξένων επενδύσεων που θα δώσουν επιπρόσθετες ευκαιρίες απασχόλησης σε Κυπρίους πτυχιούχους και άλλους εργαζόμενους.

- Με την πολλαπλάσια δυναμική που θα αποκτήσει σε περιβάλλον επίλυσης του Κυπριακού, όταν τερματιστεί το εμπάργκο της Τουρκίας σε κυπριακά πλοία.
- Ειδικότερα:
 - Αύξηση του αριθμού των πλοίων υπό κυπριακή σημαία, πλοιοκτητριών και πλοιοδιαχειριστριών εταιρειών καθώς και ναυτιλιακά συναφείς εταιρείες με έδρα την Κύπρο.
 - Ώθηση για ανάπτυξη του τομέα των σκαφών αναψυχής, των υποδομών (μαρίνες) και του τουρισμού κρουαζιέρας με ευκολότερη και πιο συμφέρουσα σύνδεση με άλλες χώρες.
 - Με το σύνολο των ακτών της, η Κύπρος θα αποκτήσει τη δυνατότητα πλήρους ναυτιλιακού σχεδιασμού για την θαλάσσια χωροταξία και την γαλάζια ανάπτυξη – στόχους που έθεσε για πρώτη φορά η α΄ Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ το 2012 για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική.

16.4 Το Υφυπουργείο Ναυτιλίας χρειάζεται να ψηφιοποιήσει και να αναβαθμίσει τις υπηρεσίες του προς Ναυτιλιακές Εταιρίες με τη δημιουργία:

- **Μονοθυριδικού Κέντρου Εξυπηρέτησης (“One-Stop-Shipping-Centre”)** που θα ασχολείται με τα εξειδικευμένα θέματα του τομέα (σύσταση εταιριών, φορολογικά, εργασία και μετανάστευση κοκ) με άμεση πρόσβαση σε όλες τις σχετικές υπηρεσίες.
- **Ναυτιλιακής Εταιρείας περιορισμένης ευθύνης:**
 - Η δημιουργία Ναυτιλιακής Εταιρείας είναι χρόνιο αίτημα της Ναυτιλιακής Βιομηχανίας και στοχεύει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Σημαίας και την απλούστευση των διαδικασιών. Με ευέλικτο νομικό πρόσωπο (περιορισμένης ευθύνης εταιρεία) θα έχει αποστολή τη λειτουργία και ανάπτυξη του Κυπριακού Νηολογίου και την αύξηση της ελκυστικότητας χρήσης Κυπριακών Πλοιοκτητριών Εταιρειών.
 - Με την πρόσφατη ομόφωνη έγκριση του σχετικού Νομοσχεδίου από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, καθίσταται επιτακτική η άμεση και

πλήρης πρακτική εφαρμογή του νέου αυτού θεσμού για να αποδώσει θετικά αποτελέσματα το συντομότερο δυνατόν, ειδικά εάν ληφθούν υπόψη οι αρνητικές επιπτώσεις στο Κυπριακό Νηολόγιο από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τα σχετικά περιοριστικά μέτρα που έχει ήδη εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Χρηματοδοτικός Μηχανισμός για προγράμματα που στηρίζουν τον πράσινο μετασχηματισμό του ναυτιλιακού τομέα:**
 - Το Υφυπουργείο Ναυτιλίας χρειάζεται να προβλέψει τις ανάγκες της πράσινης μετάβασης.
 - Η υλοποίηση των ενεργειών χρειάζεται στήριξη με τη δημιουργία Χρηματοδοτικού Μηχανισμού για την εκπόνηση προγραμμάτων σε σύμπραξη και με τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, για στροφή σε νέες ποιοτικές θέσεις εργασίας στηριγμένες στην έρευνα και καινοτομία στην ναυτιλία και αφορούν μεταξύ άλλων: (α) την απεξάρτηση από τον άνθρακα και την προώθηση εναλλακτικών καυσίμων, (β) τη ψηφιοποίηση χαρτών και την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης. Η σύμπραξη του κράτους είναι αναγκαία για ενίσχυση των σπουδών και προσφορά θέσεων εργασίας σε Κυπρίους για τις σημαντικές ανάγκες σε αξιωματικούς στο εμπορικό ναυτικό την επόμενη 10ετία.
- **Εντονότερη διπλωματική προσπάθεια για άρση του τουρκικού εμπάργκο στα κυπριακά πλοία:** Μέχρι την επίλυση του Κυπριακού, η κυπριακή κυβέρνηση χρειάζεται να εντείνει τη διπλωματική της προσπάθεια για να άρει η Τουρκία την απαγόρευση. Το ζήτημα θα τύχει χειρισμού με βάση τη στρατηγική μας για σύμπλευση με τα ευρωπαϊκά συμφέροντα στην περαιτέρω πρόοδο της Ευρωτουρκικής σχέσης.

17. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

- 17.1 Η γεωργία, η κτηνοτροφία και η μεταποίηση προϊόντων χρειάζεται να τεθούν σε σύγχρονη βάση: ποιοτικές καλλιέργειες, βιολογικά προϊόντα, σύγχρονες μονάδες, προαγωγή των ντόπιων προϊόντων με καινοτόμες και στοχευμένες εφαρμογές.
- 17.2 Το ζητούμενο είναι ένα στρατηγικό σχέδιο που θα εντοπίσει τα πλεονεκτήματα της κυπριακής γης λόγω του κλίματος και θα αναπτύξει τον πρωτογενή τομέα

- 17.3 Επιπρόσθετη στήριξη των εισοδημάτων των γεωργών με περιβαλλοντικές πρακτικές.
- 17.4 Τυποποίηση προϊόντων με ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και γεωγραφικής προέλευσης (ΠΓΕ) κατά το πρότυπο του χαλουμιού
- 17.5 Στοχευμένη ενθάρρυνση γεωργικών μονάδων εξειδικευμένων προϊόντων με στόχο δημιουργία μεγαλύτερων και βιώσιμων μονάδων.
- 17.6 Χρειαζόμαστε μια νέα γενιά γεωργών και κτηνοτρόφων για την επιχειρηματική ανάπτυξη στην κυπριακή ύπαιθρο. Θα πρόκειται για μια νέα γενιά που προέρχεται από το χώρο των πανεπιστημίων και των ανώτερων σχολών κατάρτισης που γνωρίζουν τις νέες τάσεις, αντλούν καλές πρακτικές από άλλες χώρες και μπορούν να έχουν την στήριξη του κράτους μέσω εθνικών ή ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων.
- 17.7 Ο ρόλος των πανεπιστημίων της Κύπρου είναι να αναπτύξουν τους συναφείς κλάδους όπως η παραγωγή τροφίμων, η γεωπονία, οι περιβαλλοντικές σπουδές και η σύζευξη με τις νέες τεχνολογίες στην παραγωγή.
- 17.8 Παροχή κινήτρων μέσω φορολογικών απαλλαγών και σχεδίων επιδοτήσεων για την περαιτέρω ανάπτυξη προγραμμάτων αγροτουρισμού και καταπολέμηση της αστυφιλίας.
- 17.9 Περιφερειακά βρεφοκομεία και νηπιαγωγεία και κέντρα υγείας για στήριξη της υπαίθρου.

18. ΚΛΙΜΑΚΩΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΜΑΤΗΣ ΤΙΜΑΡΙΘΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ («ΑΤΑ»)

- Ο πληθωρισμός πλήττει την αγοραστική δυνατότητα των νοικοκυριών και επηρεάζει δυσανάλογα τους χαμηλά αμειβόμενους. Το κράτος πρέπει να απλώσει δίκτυ ασφαλείας, βοηθώντας τους οικονομικά ευάλωτους συμπολίτες μας.
- Η «ΑΤΑ» πρέπει να εισαχθεί κλιμακωτά στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, ούτως ώστε οι συμβάσεις εργασίας των χαμηλά αμειβόμενων συμπολιτών μας να προνοούν αναπροσαρμογή των μισθών αναλόγως και του πληθωρισμού.
- Το όριο κάτω από το οποίο θα επιβάλλεται η ΑΤΑ θα οριστεί κατόπιν διαβούλευσης με τους αρμόδιους φορείς και μελέτης

για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα του σχεδίου.

ΣΥΝΟΨΗ

- Η μεταρρύθμιση της οικονομίας είναι επίκαιρη όσο ποτέ προηγουμένως.
- Το αναπτυξιακό μας μοντέλο χρειάζεται αναθεώρηση και επανακαθορισμό με στερεές βάσεις σε τομείς που προάγουν την τεχνογνωσία και την κατάρτιση των πολιτών.
- Οι διεθνείς εξελίξεις, η συμμετοχή μας στην Ευρωζώνη, τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας μας, απαιτούν μια διαφορετική προσέγγιση.
- Η ανάπτυξη με κοινωνική δικαιοσύνη είναι η δική μου απάντηση στις σημερινές προκλήσεις. Με πλήρη αξιοποίηση της τεχνολογικής προόδου, με μεταρρυθμίσεις στο κράτος που θα μεγαλώνουν τον παραγόμενο πλούτο για να μπορούμε έτσι να ασκούμε διανεμητικές πολιτικές προς όφελος των πιο αδικημένων συμπολιτών μας.
- Χρειαζόμαστε μια οικονομία βιώσιμη και ανθεκτική, ικανή να στηρίζει την κοινωνία και να μειώνει τις ανισότητες.

Η Κύπρος αξίζει καλύτερα